

9.11.2021

## Eduskunnan talousvaliokunnalle

**Asia: HE 207/2021 vp Hallituksen esitys laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:ltä lausuntoa otsikkoasiassa. MaRa lausuu esityksestä seuraavan.

### **Matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan taloudellisesta tilanteesta**

Jo lähes 20 kuukautta kestänyt koronapandemia ja pitkään jatkuneet rajoitukset ovat romahduttaneet matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan yritysten talouden ja velkaannuttaneet ne pahoin. Myös alan työntekijöiden asema on kurja, minkä takia pelkästään ravintola-alalta on koronapandemian aikana poistunut 10 000–25 000 työntekijää. Työntekijäpulasta muodostuu matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alojen kasvun este. Yksi syy työvoimapulaan on jälkeen jäänyt palkkakehitys, mitä velkaiset yritykset eivät pysty parantamaan useaan vuoteen.

MaRan lokakuussa tekemän jäsenkyselyn mukaan puolella alan yrityksistä liikevaihto aleni vähintään 30 prosentilla heinä-syyskuussa verrattuna vastaavaan aikaan vuonna 2019. Vähän yli 20 prosentilla alan yrityksistä liikevaihto kasvoi ainakin jonkin verran. Hieman yli 30 prosenttia alan yrityksistä odottaa liikevaihtonsa laskevan vähintään 30 prosenttia loppuvuonna. Hieman alle 20 prosentilla liikevaihto kasvaa ainakin jonkin verran. Kasvu-prosentit ovat kuitenkin merkittävästi pienempiä kuin liikevaihdon alenemisprosentit. On suuri joukko yrityksiä, joiden liikevaihto kesäkuun alun ja syyskuun lopun välisenä aikana on alentunut yli 10 mutta vähemmän kuin 30 prosenttia. Pitkään jatkuneiden rajoitusten takia myös nämä yritykset tarvitsevat valtiolta tukea.

Lukuisilla yrityksillä on paljon maksuja rästissä, esimerkiksi vuokria. Luotonantajat ovat myöntäneet lyhennysvapaita kriisin ajan. Toimialan todellinen taloudellinen tilanne paljastuu vasta siinä vaiheessa, kun lyhennysvaapaat loppuvat ja muut maksamatta jääneet laskut tulevat maksettaviksi.

Valtioneuvosto ja aluehallintovirastot ovat asettaneet koko pandemian ajan ankaria rajoitustoimia toimialamme yrityksille. Myös suositukset, esimerkiksi etätyösuositus, vaikkakaan ei ole juridisesti sitova, on aiheuttanut valtavia tulojen menetyksiä etenkin henkilöstö- ja lounasravintoloille, hotelleille, kaikille liikematkailijoista riippuvaisille yrityksille sekä kongressi- ja messualan yrityksille. Myös pitkään jatkunut ja valitettavasti edelleen jatkuva etäopetus on johtanut siihen, että opiskelijaravintoloiden liikevaihto

on alentunut pandemian aikana jokaisena kuukautena vähintään 50 prosentilla verrattuna vuoteen 2019.

MaRaan kuuluvista toimialoista koronapandemia on iskenyt pahimmin hotelleihin, yöravintoloihin, ohjelmapalvelualan yrityksiin, festivaaleihin sekä kongresseihin, messuihin ja tapahtumiin.

**Matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan yritysten taloudellinen tilanne on erittäin heikko jo 20 kuukautta jatkuneen koronapandemian ja rajoitustoimien takia. Tämä vuoksi valtion tuen tulee kattaa rajoitustoimista yrityksille aiheutuneet vahingot aiempaa laajemmin. Hallituksen esityksessä on useita perustavaa laatua olevia puutteita.**

**Suuret ja lukuisat pienemmätkään yritykset eivät saa tukijaksolta euroakaan kustannustukea**

Suuret yritykset ovat kärsineet koronapandemian ja rajoitusten takia suuret tappiot. Niiden tappiot 20 kuukauden ajalta ovat useita kymmeniä miljoonia euroja per yritys, suurimmilla yrityksillä ne ylittävät 100 miljoonaa euroa. Myös monella liikevaihdoltaan suhteellisen pienellä yrityksellä 1,8 miljoonan euron tukien enimmäismäärä on jo täynnä. Useiden suurten yritysten kiinteät joustamattomat kulut ovat 1.6. – 30.9.2021 merkittävästi suuremmat kuin miljoona euroa.

Suurten yritysten valtiolta saamat tuet verrattuna tappioihin ovat erittäin pieniä. Monen yrityksen valtiolta saamat tuet koronapandemian ajalta ovat noin 3–10 prosenttia niiden kiinteistä joustamattomista kuluista.

Tukien yhteenlasketun enimmäismäärä 1,8 miljoonaa euroa ja tukikohtainen enimmäismäärä miljoona euroa tarkoittaa sitä, että yksikään vähänkään suurempi yritys ei saa tältä tukijaksolta tukea lainkaan. Tämä ei ole oikeudenmukaista. Siinä ei ole järkeä myöskään valtintalouden kannalta, koska nämä yritykset ovat suuria työllistäjiä ja verojen maksajia. Ne ovat toimialan veturiyrityksiä, joiden menestyminen synnyttää niiden ympärille myös pienempiä yrityksiä.

Nyt esitetty yhden miljoonan euron tukikohtainen ja 1,8 miljoonan euron yhteenlaskettujen tukien enimmäismäärä ovat surkean pieniä, kun niitä vertaamalla muiden Pohjoismaiden yrityksille maksamiin tukiin. Suomen asema kansainvälisten alan yritysten investointikohteena on heikentynyt merkittävästi.

Valtio on rajoittanut ankarasti matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan yritysten toimintaa koronapandemian aikana. Myös tukijaksolla voimassa oli ankarat matkustusrajoitukset ja suuressa osassa Suomea tiukat ravintolarajoitukset. Tapahtuma-alan toiminta oli erittäin rajoittavien säännösten piirissä 1.10.2021 asti, jolloin rajoitukset poistettiin koko Suomesta. Silti ankarat matkustusrajoitukset vähensivät merkittävästi kansainvälisten kongressien, messujen ja kokousten järjestämismahdollisuuksia.

Yhteenlaskettavien tukien enimmäismäärät rajoittavat monien suurten yritysten ja pienempienkin yritysten mahdollisuutta saada tukea, joten se tulee nostaa 10 miljoonaan euroon. Myös tukikohtainen enimmäismäärä tulee nostaa 10 miljoonaan euroon. 10 miljoonan enimmäismääräiset tuet mahdollistava puiteohjelma on ollut jo käytössä tänä syksynä haettavana olleessa tuessa kattamattomiin kiinteisiin kustannuksiin sekä keskisuurten ja suurten yritysten sulkemiskorvauksissa.

### **MaRa**

- **toteaa, että kaikki suuret yritykset ja iso joukko pienemmistäkin yrityksistä jäävät tuen ulkopuolelle 1,8 miljoonan euron yhteenlaskettujen tukien enimmäismäärä takia.**
- **toteaa, että valtio on tukenut yrityksiä Suomessa surkeasti verrattuna muihin Pohjoismaihin.**
- **esittää, että tukikohtainen ja yhteenlaskettujen tukien enimmäismäärä nostetaan 10 miljoonaan euroon ja että eduskunta velvoittaa hallitusta aloittamaan notifiointiprosessin viivytyksettä.**

**Hallitus esittää tekosyitä sille, että tukien enimmäismäärä on vain 1,8 miljoonaa euroa**

Hallituksen esityksen sivulla 13 todetaan, että tukikaton nostaminen 10 miljoonaan euroon edellyttäisi uusia neuvotteluja Euroopan komission kanssa. Komissio on sen mukaan ajamassa alas valtioneuvoston tukisääntöihin liittyviä poikkeuksia. Edelleen hallituksen esityksessä todetaan, että notifiointi veisi vaikeasti ennakoitavan ajan.

Hallituksen esityksessä mainitut perusteet ovat tekosyitä sille, ettei hallitus esitä oikeudenmukaista tukea suuremmille yrityksille. Lukuisat muut valtiot ovat notifioineet miljoonan ja 1,8 miljoonan euron ylittäviä tukiohjelmiaan ja saaneet ne läpi.

Euroopan unionin komissio ei ole ajamassa alas poikkeuksia valtioneuvoston tukisääntöihin sellaisella aikataululla, että sillä olisi mitään vaikutusta nyt käsillä olevaan tukeen. Monissa EU-maissa koronatilanne on pahentunut ja rajoituksia on kiristetty, joten on selvää, että komissio tekee poikkeuksia valtion tukien niin kauan kuin elinkeinotoimintaa rajoitetaan EU-maissa. Suomi olisi voinut aloittaa notifiointiprosessin niin halutessaan. Se voidaan aloittaa edelleen. Esillä oleva hallituksen esitys voi odottaa niin kauan, että notifiointiprosessi on hoidettu. On varmaa, että EU:n komissio hyväksyy yhteenlaskettujen tukien enimmäismäärän nostamisen 10 miljoonaan euroon ja tukikohtaisen enimmäismäärän nostamisen 10 miljoonaan euroon tai ainakin merkittävästi miljoonaa euroa suuremmaksi.

**MaRa katsoo, että hallituksen esittämät syyt yhden miljoonan euron tukikohtaisen ja 1,8 miljoonan euron yhteenlaskettujen tukien enimmäismäärälle ovat tekosyitä sille, ettei hallitus tosiasiallisesti halua tukea**

**vähänkään suurempia yrityksiä oikeudenmukaisesti. Eduskunnan tulee velvoittaa hallitusta aloittamaan viivytyksettä notifointiprosessi tukien yhteenlasketun enimmäismäärän ja tukikohtaisen enimmäismäärä nostamiseksi 10 miljoonaan euroon. Vaikka on ikävää, että esillä oleva hallituksen esitys jää odottamaan notifointiprosessin lopputulosta, se on välttämätöntä.**

### **Liikevaihdon alenema tulee laskea 20 prosenttiin**

Rajoitukset ovat olleet osassa maata ja toimialoja lievemmat kuin ne ovat olleet pahimmillaan. Näiden toimialojen yritysten liikevaihto ei ole alentunut 30 prosenttia, mutta on alentunut merkittävästi normaaliaikaan verrattuna. Kun rajoitukset ovat jatkuneet pitkään ja yritysten taloudellinen tilanne on erittäin heikko, 30 prosenttia pienempikin liikevaihdon aleneminen on erittäin merkittävä. Valtion on tuettava näitä yrityksiä, kun se on päättänyt rajoittaa niiden liiketoimintaa.

Ongelmana on myös se, että tukea alkaa kertyä vasta joustamattomista kiinteistä kuluista liikevaihdon aleneman 30 prosenttia ylittävältä osalta. Tämä johtaa siihen, että yritys saa tukea vain pienen osan kiinteistä joustamattomista kustannuksista.

Hallituksen esityksen sivulla 13 todetaan, että vaatimus liikevaihdon laskun alentamiskriteerin laskemisesta 30:sta 20 prosenttiin lienee myös indikaatio yritysten parantuneesta taloudellisesta tilanteesta.

Lausuma osoittaa, ettei hallitus ole sisäistänyt matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan yritysten taloudellisen ahdingon syvyyttä. Jo 20 kuukautta kestänyt pandemia ja rajoitustoimet ovat syöneet yritysten pääomat ja velkaannuttaneet ne korviaan myöten. Yrityksillä on paljon rästissä olevia maksuja. Myös luotonantajat ovat siirtäneet luoton eräpäivä pandemian ja rajoitustoimien jälkeiseen aikaan. Kun ne tulevat maksuun, totuus alan taloudellisesta tilanteesta käy ilmi.

**MaRa esittää, että kustannustukeen oikeuttava liikevaihdon aleneman raja lasketaan 20 prosenttiin.**

### **Tukijakso tulee ulottaa lokakuun loppuun**

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tukijakso on kesäkuun alusta syyskuun loppuun. Tukijakso pitäisi pidentää lokakuun loppuun, koska esimerkiksi ravintolatoiminnan rajoitukset ovat jatkuneet osassa maata erittäin ankarina esimerkiksi yöravintoloille lokakuun loppuun saakka. Myös matkustusrajoitukset vähentävät ulkomaalaisista asiakkaista riippuvaisten yritysten liikevaihtoa. Etätyösuositus on päättynyt vasta lokakuun puolivälissä. Matkustusrajoitukset vähentävät edelleen myös kansainvälisten kongressien, messujen ja kokousten järjestämistä. Lokakuun arvonlisäveroverotiedot ovat valtiokonttorin käytettävissä joulukuun puolivälissä. MaRan esittämä

tukien määrää koskeva notifikaatio vie joka tapauksessa aikaa, joten tukijakson ulottaminen ei ole aikataulun osalta ongelmallista.

Hallituksen esityksen sivulla 13 todetaan, että tukikauden jatkamista lokakuulle ei pidetä perusteltuna, vaan kokemuksia kerätään viidennen vaiheen toteutuman perusteella.

Hallituksen esityksessä oleva perustelu ei tosiasiassa perustele mitenkään, miksi tukijakso ei voisi ulottua lokakuun loppuun. Hallituksen esittämät tuen ehdot ovat niin epäonnistuneet ja heikot, ettei tukeen varattu 100 miljoonaa euroa tule lähimainkaan käytetyksi.

**MaRa katsoo, että tukeen oikeuttavan liikevaihdon alenemaa tulee alentaa 20 prosenttiin. Tukiehdot ovat niin epäonnistuneet, että suuri osa tukeen varatusta 100 miljoonasta eurosta jää käyttämättä.**

**Liiketoiminnan rajoittamisen suosituksella tulee oikeuttaa kustannustukeen**

Hallituksen esityksen sivulla 14 todetaan, että rajoituksella ei tarkoiteta pelkästään suositusluonteista ohjetta. Esityksen mukaan esimerkiksi etätyösuositus ei ole tukeen oikeuttava rajoitustoimi.

Henkilöstö- ja opiskelijaravintolat kuuluvat pahiten koronapandemiasta ja rajoituksista kärsineisiin toimialoihin. Niiden liikevaihto on vähentynyt huhtikuun alusta näihin päiviin asti kuukaudesta riippuen 50–90 prosenttia. Syynä on etätyösuositus, jota henkilöstöravintoloiden asiakasyritykset ovat noudattaneet tunnollisesti. Sama koskee opiskelijaravintoloita, kun oppilaitokset ja koulut ovat siirtyneet etäopetukseen. Hallituksen etätyösuositus ja päätös etäopetukseen siirtymisestä ovat sellaisia toimia, joiden on oikeudenmukaisuuden nimissä oikeutettava kustannustukeen. Ne ovat täysin henkilöstö- ja opiskelijaravintoloiden vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella oleva toimenpiteitä. Suositukset vaikuttavat myös muiden toimialojen yrityksiin.

**MaRa katsoo, että myös etätyösuositus ja etäopetukseen siirtyminen ovat sellaisia toimia, joiden tulee oikeuttaa kustannustukeen.**

## **Yksityiskohtaiset kommentit**

### **5 e §. Matkailu- ja ravintola- sekä tapahtuma-alan ja liiketoimintarajoitusten alaiset yritykset**

Säännösehdotuksen 2 momentissa oleva luettelo on Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n edustamien yritysten kannalta asianmukainen muuten, mutta sieltä puuttuu toimialaluokka 96040 Kylpylaitokset, saunat, solariumit yms. palvelut. MaRan jäsenenä on yrityksiä, jotka tarjoavat saunapalveluja. Usein saunan yhteydessä on myös ravintolapalveluja. Ne ovat

kärsineet merkittävästi sekä aluehallintovirastojen että valtioneuvoston asettamista rajoituksista.

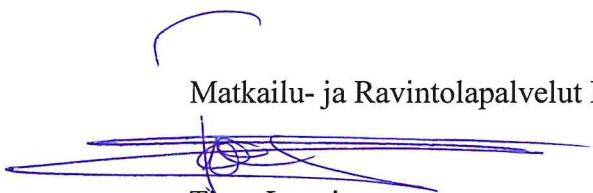
Esityksessä on myönteistä se, että yritys saa tukea, kun se toimii laissa säädettyillä toimialoilla, vaikka mikään niistä ei olisi sen päätoimiala.

**MaRa pitää myönteisenä, että yritys on tukeen oikeutettu, vaikka sen päätoimiala olisi jokin muu kuin säännösehdotuksessa mainittu, jos yritys kuitenkin toimii myös 2 momentissa tarkoitettulla toimialalla. Luetteloon tulee lisätä TOL 96040 Kylpylaitokset, saunat, solariumit yms. palvelut.**

Säännösehdotuksen 6 momentin e-kohdan mukaan yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän kesäkuuta ja 30 päivä syyskuuta välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen oman ilmoituksen mukaan, jos yritys ei ole tehnyt arvonlisäveroilmoituksia.

**MaRa katsoo, että yritykselle on annettava mahdollisuus ilmoittaa kirjjanpitolainsäädännön mukainen liikevaihto, jos se poikkeaa arvonlisäveroilmoitusten mukaisista myynneistä. Näin on esimerkiksi silloin, kun yritys on saanut ennakkomaksuja, jotka näkyvät arvonlisäveroilmoituksissa myynteinä, mutta eivät peruutusten ja palautusten takia tule koskaan muodostumaan liikevaihdoksi.**

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry



Timo Lappi  
toimitusjohtaja

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyhtiöitä, leirintäalueita, kongresseja, messuja ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluja tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 3 150 jäsentä, joilla on 7 700 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.